



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE  
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,  
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

**Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>**

**Ingolstadii, [1599]**

**VD16 B 1607**

III. De vocibus, Essentia & Homousios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

## CAPVT III.

## De vocibus, Essentia &amp; Homoufos.



*esse nō est a seipso  
a seipso a seipso  
ca.*

**E**GITVR prima vox est ESSENTIA, Græcè *ὄσια*, quæ in Scripturis inuenitur, Luc. 15. vbi  
nim adolescentior filius petit à patre portionem  
substantiæ, in Græco est *μέρος τῆς ὄσιας*, vbi  
*ὄσια* opes paternas significat. Quæ sunt autem Dei  
nisi ipsius Diuinitas, quæ est summum & infinitum bonum  
quia tamen nō expressè hoc loco Dei natura vocatur  
meritò EPIPHANIVS dicere potuit hæresi 73. *Essentia  
nomen nudo modo in Veteri ac nouo Testamento non habetur:  
sensus autem & significatio ubique habetur. Hæc illa.*  
Itaque etsi hæc vox non habetur in Scriptura, tam habetur  
eius synonyma. Nam Rom. 1. dicitur de Deo *Sempiterna  
na quoque Virtus eius ac diuinitas.* Græcè *Θεϊότης*, quod  
autem *Θεϊότης*, nisi *ὄσια* & *ὄσις*? Item Philipp. 2. habetur  
*μορφὴ τῆς ὄσιας*, *forma Dei.* Certè non minus philosophice  
cum est forma, quàm essentia. Et 2. Pet. 1. habetur *diuinitatem  
confortes natura;* Græcè *Θεϊὰς φύσεως*. Addit idem omnia  
sunt essentia & natura.

*l. 3. tm. 1.*

*esse.*

Deniq; habetur ipsum nomē Essentiæ in sua radice  
Essentia dicitur ab esse, & est abstractum eius nominis, quod  
in cōcreto dicitur ens. Porro ens & esse in Scripturis de Deo  
dicitur, Exod. 3. *Ego sum qui sum; qui est, misit me ad  
Græcè ὁ ὄν.* Si igitur Deus dicitur ens secundum Scripturas  
cur eius natura non poterit dici essentia?

Ad hunc locum ridiculè Transyluani respondent. Dicunt  
enim Deum posse vocari ens, sed non essentiam, quia si  
hominem aliquem vocaret humanitatem, ab omnibus  
deretur: At non aduertunt Deum esse simplicissimū, & pro  
inde dici de illo nomina tam abstracta quàm concreta. *Veritas  
catur enim in Scripturis Deus verus, & veritas; sapiens & sapientia;  
pietas; iustus, & iustitia: cur non eodem modo igitur  
potest ens & essentia? Sed neque id hoc loco contenditur  
Deum posse vocari essentiam; sed illud solum, essentiam  
men, quo Dei natura explicatur, non esse alienum à  
pater*

ptura, nec esse vt absurdum repudiandum. Ex hoc nomine fit ὁμοῖσι, id est, eiusdem essentia. quod nomen Ariani & veteres, & noui maximè oderant, tum quia extra Scripturas, tum quia nouum illis esse videbatur. Et tamen utebantur ipsi nominibus multò magis nouis, & quæ in nulla Scriptura reperiuntur, qualia sunt ἐτερίσι, id est, alterius essentia, & ὁμοίσι, id est, similis essentia.

Sed primam calumniam duobus modis Patres refutarunt. PRIMO demonstrarunt, nomen hoc non ideo esse reiciendum, quod in Scripturis non sit, cum cõstet, in Scripturis sensum huius nominis reperi, dicente Domino Ioan. 10. Ego & Pater vnum sumus. ita respondit August. tractat. 97. in Ioan. & in disput. cum Pascentio. SECUNDO, Patres ostendere conati sunt, non esse hoc nomen alienum à Scripturis. Ac primum AMBROSIVS lib. 3. de fid. cap. 7. probat hoc nomen non esse alienum à Scriptura, quia similibus vocibus Scriptura vitur. Dñs enim Luca 6. τὸν ἄρτον ἡμῶν ἐπίσιον dixit. Et Mos. Deut. 7. 14. & 26. vocat filios Israël λαὸν περσιον. Sunt autem planè similia ἐπίσι, περσι, & ὁμοῖσι: vt etiam Latina, super substantialis, & consubstantialis. Cyrillus lib. 1. de Trinit. probat, Homouision non esse omnino extra Scripturà, cum deducatur ab ὑσία, & ὑσία, deducatur ab ὄντι, & allegat hunc locum Exod. 3. Ego sum, ὁ ὄν.

Alteram calumniã de nouitate huius nominis multi Patres apertissimè confutarunt, atque ostenderunt, non fuisse inuentum hoc nomen in Nicæno Concilio, vt ipsi Ariani olim iactabant, sed fuisse etiam antea in vsu Patrum. Nam DIONYSIVS ALEXAND. in apolog. ad Dionysium. Rom. vt Athanasius refert in epist. de sententia Dionysij Alexand. dicit se vsam hoc nomine: quia etsi non inuenitur in Scripturis, tamen est conforme his, quæ in Scripturis de Patre & Filio dicuntur. Et rursus idẽ ATHANASIVS in lib. de decr. Nicænæ Synodi dicit, Arianos immeritò conqueri de hoc nomine, quasi sit nouum, & probat non esse nouum ex duobus Dionysij Roman. & Alexandr. Item ex Theognosto & Origene. Et rursus in libris de Synodis Arimini & Seleu-

cia, dicit Concilium Nicæan. nihil noui statuisse, sed vsum  
se iis vocibus, quibus maiores vsi fuerant. THEODORUS  
etiam in 1. lib. hist. cap. 12. & 13. probat, hoc vocabulum  
esse nouum, etiam testimonio Eusebij Cæsariensis, qui  
faueret Arianis, tamen confessus est in quadam epistola,  
tiquos & illustres Patres hoc nomine vsos.

AMBROSIVS lib. 3. de fide, cap. 7. scribit, Patres in Concilio  
Nicæno occasionem accepisse huius nominis vsu, pro  
verbis Eusebij Nicomedienfis hæretici Ariani, qui scripsit  
in epistola quadam: *Si Verum Dei Filium & increatum  
mus, homouison cum Patre incipimus confiteri.* Hæc, inquit,  
Ambrosius, cum lecta esset epistola in Concilio Nicæno, hoc  
Verbum in tractatu fidei posuerunt Patres, quod solent ad  
uersariis esse formidini. Vide igitur quàm impudenter Arianis  
quærebantur, nouum esse nomen, quod ipsi ausu vitu-  
pabant. Ex quo refellitur etiam mendacium Traubij  
rum, qui lib. 1. cap. 3. dicunt, in Concilio Nicæno in-  
tum secundum Deum, Patri coessentialem: & proinde  
Deum recentem, & Patribus incognitum.

Sunt autem hoc loco duo notanda de hoc nomine. Primum  
est, non solum Arianis displicuisse hoc nomen, sed etiam  
quibusdam Catholicis, propterea quod Patres Concilio  
Antiocheni contra Paulum Samosatenum disertè negauerunt  
Filius esse Patri homouison, id quod, acciderat ante natiuitatem  
Christi Arii. Quibus ATHANASIVS imprimis obiicit auctoritatem  
Dionysij Rom. & Alexand. qui antiquiores fuerunt Concilio  
illo Antiocheno, & Filium Patri homouison dixit.  
Deinde conciliat omnes, ac dicit Antiochenos Patres  
negasse homouison Patri esse Filium ad mentem Samosateni,  
non simpliciter. Samosatenus enim acceperat com-  
plicitate hoc vocabulum, quasi significaret Filium esse  
consubstantialem, quomodo est homo homini consubstan-  
tialis, ita vt duæ substantiæ sint, sed eiusdem speciei. De qua  
re ita loquitur etiam sanctus HILARIUS in libro de Syno-  
dis extremo: *Malè homouison Samosatenus confessus est. Quis  
nunquid melius Ariani negauerunt? octoginta Episcopi  
respuerunt, sed trecenti decem & octo nuper receperunt.  
contra hæreticum improbauerunt: nunquid & isti non  
uersum hæreticum probauerunt? si & probando &*

*lando vnum vtrique statuerunt, quid bene constituta conuelimus?*

Norandum est SECVNDO, hoc nomen diuinitus inuentum videri, siquidem destruit simul contrarias hæreses Arii & Sabellij, Nam, vt docet ATHANASIVS in libro de Synodo Arimini & Seleuciæ, & etiam BASILIVS in quadam epistola ad ancillas Dei, non dicitur homouosios de iis, quæ quomodocunque habent similem essentiam, sed de iis tantum, quorum vnum est ab altero, & ab illo recipit eandem essentiam. SABELLIVS fatebatur Patrem & Filium habere eandem essentiam, sed negabat vnum esse ab alio. ARIANI fatebantur Filium esse à Patre, sed negabant accepisse eandem essentiam. Vnde Athanasius in libro de decret. Nicænæ Synodi dicit, Arianos omnes alias voces tolerasse præter istam, quia omnes alias poterant trahere ad suum sensum, & ideo Nicenum Concilium in Symbolo, postquam dixerat Filium esse Deum de Deo, *Deum Verum de Deo Verbo, genitum non factum*, & ex substantia Patris natum, animaduertisse, ista omnia eludi posse ab astutia Arianorum, & propterea addidisse, homouosion Patri. EPIPHANIVS quoque in Ancorato monet, aliud esse *συνέσιον*, aliud *ὁμοῦσιον*. Illud enim primum posse recipi etiam à Sabellio, hoc secundum non posse. Nam synosion significat vnitatem cum distinctione, homouosion significat vnitatem cum distinctione, & processione vnus ab altero. Denique AMBROSIVS lib. 3. de fide, cap. 7. Rectè, inquit, homouosion Patris Filium dicimus, quia verbo eo & personarum distinctio, & natura vnitatis significatur. Hæc ille.

Potest hoc illustrari ex antepredicamentis Aristotelis, ubi vocat *συνώνυμα*, quæ nos dicimus vniuoca, *ὁμώνυμα*, quæ nos dicimus æquiuoca. Vt enim vniuocum nomen est omnino vnum & voce & significatione, ita synosion significat aliquid omnino vnum sine distinctione: & quomodo æquiuocum est vnum voce, sed multiplex significatione; ita homouosion est vnum in essentia, distinctum in personis.